

Ю. М. Крет

аспірантка кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Харківського національного університету внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ У НАУЦІ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Проблеми ефективного фінансового-правового регулювання суспільних відносин пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів держави, необхідних для розвитку економіки, оборони держави, управління та утримання органів державної влади, а також фінансування надання суспільних благ та послуг. Фінансове забезпечення соціального захисту населення є постійно об'єктом законотворчості і досліджується в наукових працях в різних аспектах, що свідчить, як про актуальність теми, так і про потребу її розробки.

Фінансування соціального захисту населення у повному обсязі та у визначених державою видах, є пріоритетним завданням фінансової діяльності держави. Виконання державою соціальної функції спирається на правові засади розподілу та використання бюджетних коштів, обсяг і напрями фінансування яких визначаються щорічним законом України про Державний бюджет. Практика бюджетної діяльності свідчить про недостатність обсягу коштів на фінансування нагальних потреб з соціального захисту, що потребує удосконалення правового механізму розподілу та використання бюджетних видатків.

З цих позицій доцільним є оновлення категоріального апарату науки фінансового права шляхом впровадження поняття «фінансово-правовий захист», як фінансово-правову категорію, що характеризує мету та завдання правового регулювання бюджетних видатків.

Визначення фінансово-правового захисту, як фінансово-правових відносин, що виникають у процесі фінансової діяльності держави, а саме в процесі розподілу та використання публічних фінансових ресурсів на підставі юридичних фактів, а саме, нормативно-правових актів, характеризують специфічну правову природу, що обумовлена природою фінансового права, як галузі в системі права України. Враховуючи практику бюджетної діяльності щодо соціального захисту детально зупинитися на сутності фінансово-правового захисту громадян, як напряду публічної фінансової діяльності держави та ланки фінансової системи, пов'язаною з публічними видатками, що спрямовуються на фінансування соціальних допомог, пільг та гарантій.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні права, об'єкт фінансово-правового регулювання, державне фінансування, видатки.

Постановка проблеми. Практика реалізації відносин щодо забезпечення права на соціальний захист вказує на незадовільний стан реалізації стосовно окремих категорій громадян та напрямів соціального захисту. Наприклад, соціальні гарантії для військовослужбовців та працівників правоохоронних органів відповідно до Рішень Конституційного суду України щодо пенсій, додаткових виплат, житла та інші залежать, як визначено, від «соціально-економічних можливостей

держави, проте мають забезпечувати конституційне право кожного на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, гарантоване статтею 48 Конституції України» [1]. Вказані соціально-економічні права не є абсолютними і «механізм реалізації цих прав може бути змінений державою, зокрема, через неможливість їх фінансового забезпечення шляхом пропорційного перерозподілу коштів з метою збереження балансу інтересів усього суспільства» [1]. Постає завдання щодо

ефективного перерозподілу бюджетних коштів з врахуванням інтересів різних соціальних верст населення, що залежить від рішення парламенту щодо обсягу фінансування видатків та напрямів розподілу публічних фінансових ресурсів з метою фінансового захисту соціальних прав громадян. Отже визначення фінансово-правового захисту, як напряму діяльності держави щодо фінансового забезпечення соціальних прав громадян стає актуальним і важливим завданням науки фінансового права.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сутність фінансово-правового захисту пов'язана з соціальною функцією держави і в науці фінансового права аналізувалась з позицій фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування у сфері розподілу видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення. Фундатор науки фінансового права в Україні Л.К. Воронова визначала соціальний захист, як «... надання грошового забезпечення громадянам, які з певних причин не можуть мати власних доходів, або не можуть бути на чиемусь забезпеченні» [2, с. 359]. В дослідженнях Л.К. Воронової, М.П. Кучерявенка, О.М. Бандурки, О.П. Гетманець, О.П. Орлюк, О.В. Покотаєвої та інших фахівців фінансово-правової науки спільною є позиція щодо включення до інститутів фінансового права спеціальних бюджетних та позабюджетних фондів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державне пенсійне страхування [3, с. 372–377], а також й інших видів фондів з публічного соціального страхування та соціального захисту [4, с. 223–226].

Отже, публічні видатки розглядаються, як засіб фінансового забезпечення соціальної функції держави. Ще одним доказом розгляду соціального захисту з позицій фінансово-правової науки є включення соціальних виплат в класифікацію системи видатків державного бюджету та місцевих бюджетів, що підтверджується бюджетним законодавством.

Одноставні думки щодо правової природи публічного страхування, як фінансово-правового інституту містяться у роботах О.В. Старосельцевої [5, с. 154], О.В. Тулян-

цевої [6, с. 44] та інших. Державне страхування, як інструмент фінансово-правового захисту, розглядається у роботах В.М. Юраха [7, с. 154], Л.В. Міщенко [8, с. 337], як засіб медичного забезпечення поліцейських, що регулюється нормами фінансового права з'ясовується у праці С.М. Дрозда [9, с. 51] та інших.

Дослідження соціального захисту, як напряму публічної фінансової діяльності потребує також аналізу окремих видів страхування, що надані у роботах з фінансового права. Медичне страхування, як ланка державного соціального страхування в фінансовій системі держави аналізується в роботі Д.В. Коробцової та інших [10, с. 153]. Аналізуючи видатки в галузі охорони здоров'я, як витрати публічних фондів грошових коштів, що регулюються фінансово-правовими нормами С.В. Скрипкін, підкреслює їх залежність від принципів фінансового захисту [11, с. 3]. У наукових дослідженнях доводиться, що забезпечення громадян соціальними послугами за рахунок державних грошових коштів, це один із напрямів фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування, а також, що це – діяльність з соціального захисту, яка залежить від фінансово-правового врегулювання і, що система відносин з фінансування соціального захисту – інститут у системи фінансового права.

У фінансово-правових дослідженнях страхування існують погляди щодо більш широкого значення страхування ніж, як правового інституту. Наприклад, В.А. Бондаренко, Н.О. Пустова приходять до висновку, що організація страхової справи, що здійснюється переважно фінансово-правовими методами, надає підстави відокремити у фінансовому праві нову підгалузь – фінансово-правове регулювання організації страхової справи [12, с. 168]. Однак, потрібно враховувати, що організація страхової справи охоплює, як публічно-правові, так і приватно-правові відносини, що потребує додаткового обґрунтування місця страхування у фінансово-правових відносинах, проте безспірним є потреба врегулювання страхових відносин, як і інших видів соціального захисту, фінансово-правовими нормами.

Отже, в наукових роботах з фінансового права, поняття «*фінансовий захист*» використовується, як категоріальний інструмент і доводиться його особливе значення у правовому регулюванні окремих видів державної соціальної політики, проте у сучасному законодавстві відсутньої.

Мета статті. Дослідити сутність фінансово-правового захисту, як категоріальної новели фінансово-правової науки та діяльності щодо фінансово-правового забезпечення соціального захисту громадян.

Виклад основного матеріалу. Реалізація функції держави з соціального захисту вимагає правого регулювання, яке спирається на норми фінансового права. Специфічна ознака фінансово-правової норми, що відрізняє її від інших правових норм, це – уповноваження суб'єктів щодо формування, розподілу та використання грошових фондів держави. Соціальні норми встановлюють права на захист, але фінансово-правова норма забезпечує їх реалізацію, оскільки надає права та обов'язки уповноваженим суб'єктам щодо формування відповідних коштів та право на їх виплати. Соціальні виплати забезпечують соціальний захист, який гарантується Конституцією України, але обсяг та напрями виплат встановлює бюджетний закон. Слушно врахувати висновки фахівців фінансово-правової науки: «Фінансово-правова норма концентрує загальнообов'язкову спрямованість на реалізації велінь (правил поведінки), які встановлюються державою саме щодо мобілізації і використання її грошових коштів, організації надходжень цих коштів до різних публічних фондів, оскільки саме дані норми сприяють розширенню й укріпленню фінансової основи держави, можливості виконання нею поставлених соціально-економічних та інших життєва необхідних завдань» [13, с. 54]. Виконання соціальної функції держави, що спирається на реалізацію фінансово-правових норм потребує визначення та розмежування понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення», оскільки від їх змісту залежить об'єкт фінансово-правового регулювання.

У праві поняття «захист» співвідноситься з поняттям «захист прав» і «захист»

тлумачиться, як заступництво, охорона, підтримка [14, с. 379]. Законодавча дефініція стосовно сутності та співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» відсутні. У юридичній науці, економічній, соціологічній також не існує одностайної думки щодо вказаних понять. У працях вчених існують діаметрально протилежні позиції, від ототожнення цих категорій до їх розмежування, як на окремі, так і на складові одне одного.

«Право соціального забезпечення» у юридичній науці визначено, як «сукупність правових норм, що регулює специфічним методом суспільні відносини з приводу розподілу частини валового внутрішнього продукту шляхом надання населенню компетентними органами в порядку соціального страхування і соціального забезпечення грошових виплат, медичної та лікарської допомоги, соціальних послуг або пільг за нормами і в порядку, визначеному законодавством, а також відносини з реалізації, захисту та відновленню конституційного права громадян на соціальне забезпечення» [15].

«Соціальні права громадян» – у юридичній науці визначаються, як «права людини і громадянина у соціальній сфері, що полягають у набутті соціальних благ, володінні, користуванні й розпоряджанні ними та їхньому захисті або вчиненні певних дій у цій сфері» [16].

Фахівці відмічають, що до соціальних прав громадян належать права: на працю (ст. 43 Конституції України), на відпочинок (ст. 45), на соціальний захист (ст. 46), на житло (ст. 47), на достатній життєвий рівень (ст. 48), на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичного страхування (ст. 49) та інші. Сукупність соціальних прав громадян становить систему соціального права [17]. Отже, у наданих дефініціях соціальний захист, позначається, як вид соціальних прав, складова системи соціального забезпечення. Розподіл публічних фінансових ресурсів на реалізацію системи соціальних прав – це право органів державної влади, що встановлюється законом, отже, фінансово-правовими нормами.

Надані визначення вказують на те, що система соціального права найширше

поняття у вказаному ряді понять, проте галузева відокремленість вказаних правових норм виглядає дискусійною. Так, детально досліджуючи існуючи в науці визначення щодо понять «соціальне забезпечення» та «соціальний захист», С.О. Устинов приходить висновку, що їх можливо розглядати, як синоніми [18, с. 94]. Протилежна позиція у Л.А. Шапенка, що зазначає, що у широкому значенні, «соціальний захист» – це система правових, економічних, фінансових, організаційних заходів у державі, спрямована на забезпечення процесу формування і розвитку повноцінної особистості; виявлення і нейтралізацію негативних факторів, які впливають на особу; створення умов для самовизначення в житті. У другому, вузькому випадку, цей термін становить сукупність законодавчо закріплених економічних і правових гарантій, встановлених державою, які забезпечують дотримання найважливіших соціальних прав громадян і убезпечують населення від негативних наслідків соціальних ризиків [19, с. 17–18]. Навряд, економічні та правові гарантії, які закріплюють право громадян на соціальний захист, слід визначити його сенсом у вузькому значенні, оскільки саме ці правовідносини охоплюють різні види соціальних виплат, допомог, програм, пільг, компенсацій, які фінансово захищають громадян і забезпечують реалізацію їх соціальних прав.

Аналізуючи соціальний захист з позицій етимології та правового значення М.М. Клемпарський визначає, що «...забезпечення складається в основному з таких дій, як постачання та задоволення, що охоплюється поняттям "підтримка", та служить складовою поняття "захист". А захист включає в себе поряд із цим, ще й охоронну функцію держави, укладається в утворенні і приведенні в дію у випадку необхідності комплексу правових заходів, що забезпечують реалізацію заходів із соціального забезпечення» [20, с. 91–92]. Таким чином, у соціальній функції держави з позицій фінансового забезпечення, слід розрізнити дефініції «соціальний захист» та «соціальне забезпечення».

З'ясування сутності наданих дефініцій доводить, що соціальний захист слід

визначити, як напрям соціальної політики, як соціальну функцію держави, як широке коло однорідних, відносно самостійних відносин у сфері реалізації соціальних прав громадян. Підтвердженням цього висновку є однорідність фактичного змісту цих відносин з соціальної функції держави, комплексність норм, проте висновок про галузь права стосовно цих відносин – є спірним і не доказовим, оскільки такі ознаки, галузевої відокремленості, як повнота регулювання цих відносин, як метод правого регулювання, а також законодавче (нормативне) забезпечення не обмежується соціальними нормами, а визначається фінансово-правовими нормами та залежить від фінансово-правого регулювання.

Розгляд співвідношення понять «соціальний захист», «соціальне забезпечення» та інших свідчить про спорідненість та взаємозалежність вказаних понять, які складають коло правовідносин в сфері реалізації соціальної функції держави і які є предметом фінансово-правового регулювання. З цих позицій фінансово-правовий захист не обмежується відносинами з приводу фінансування заходів соціального захисту, а охоплює правовідносини з розподілу публічних фондів коштів для реалізації заходів з соціального захисту, соціального забезпечення, соціального страхування, соціальних прав тощо, тобто відносин, що складають широке коло правовідносин, націлених на реалізацію соціальної політики держави. Публічні фінанси є найбільш ефективним інструментом, що використовується державою для регулювання різних суспільних відносин, зокрема соціальних. За останні роки в світі у зв'язку з воєнним станом, пандемією, економічною кризою, екологічною та політичною ситуацією кількість людей, що живуть за межею бідності в країні зростає, що потребує удосконалення механізму розподілу публічних фінансових ресурсів з метою їх захисту.

Міжнародна організація UNICEF у квітні 2020 року опублікувала прогноз, за яким рівень бідності в Україні через пандемію у 2022 р. зросте з 27,2% до 43,6%, а в гіршому випадку – до 50,8% від усього населення [21]. Військова агресія, в яку

втягнули Україну, погіршила цей стан, який із-за вказаних об'єктивних умов був незадовільний. Рівень безробіття зростає і попри намагання держави допомогти людям, що втратили роботу, середній номінальний розмір виплат з безробіття у 2020 році знизився навіть у гривневому еквіваленті. За даними Державного центру зайнятості, за січень-листопад – на 309 грн., а у доларовому еквіваленті – із 164 дол. до 126 дол. на місяць. Незадовільний стан і з українськими пенсіонерами. За даними Пенсійного фонду, середня пенсія за віком в Україні протягом 2020 року зросла на 365,5 грн. до 3 430,28 грн. на місяць проте реальна платоспроможність пенсій (у доларовому еквіваленті) знизилася. Причина – девальвація гривні на 9,5% [21].

Об'єктивні причини негативного впливу на економічний розвиток посилюють динамічність фінансових правовідносин, що є особливою рисою цих відносин і підкреслюють залежність соціального захисту від фінансово-правового регулювання. По суті соціальний захист за умовами надання, видами та спрямованістю, що встановлює фінансове законодавство для дійсної реалізації залежить від фінансово-правового захисту і на практиці перетворюється у такий, оскільки регламентується фінансово-правовими нормами. Визначення соціального захисту, що міститься в фінансово-правовій літературі не охоплює всіх змістовних характеристик, що віддзеркалюється у фінансово-правових нормах, які визначають напрями соціальної політики.

Використання дефініції «фінансово-правовий захист», як сучасної новели фінансово-правової науки надає конкретного розуміння фінансової діяльності держави в сфері соціального захисту та забезпечує державу фінансовим механізмом оптимального розподілу публічних доходів з метою задоволення соціальних потреб.

З'ясування правових, фінансових, соціологічних та статистичних джерел щодо правового регулювання соціального захисту надає підстави стверджувати, що в науці фінансового права соціальний захист використовується, як дефініція у відносинах з розподілу та використанню публічних фінансових ресурсів, але у інших

галузях права або науковому обороті використовується, як поняття, науковий опис, що за змістом охоплює широке коло соціальних відносин. У фінансовій системі країни соціальні виплати, тлумачаться науковцями, як елемент фінансової системи, що складаються з різних соціальних платежів, які реалізуються за рахунок державних видатків для забезпечення реалізації соціальних благ і послуг, які гарантовані державою, як для всіх громадян, так і для особливих категорій населення.

Державні цільові бюджетні та позабюджетні фонди, кошти яких спрямовуються на соціальний захист, а також кошти місцевих бюджетів і фінансові ресурси, які використовуються в наслідок господарської діяльності підприємств та установ різної форми власності, з одного боку поширюють обсяг публічних фінансів, які використовуються на соціальний захист, а з іншого посилюють потребу надання якісних соціальних послуг, їх різні види, враховуючи суб'єктів соціального ризику, кількість яких зростає в умовах воєнного стану.

В сучасних політичних та економічних умовах предметом наукового вивчення та провідником фінансово-правового регулювання у соціальній політиці держави повинен стати фінансово-правовий захист, що охоплює фінансові відносини у сфері правового регулювання соціального захисту. Економічні інтереси окремих груп населення, або всіх громадян, що пов'язані з соціальним захистом не можливо акумулювати та реалізувати поза межами фінансово-правового регулювання. Саме на фінансовий захист, як провідну обставину, важливий інструмент соціального захисту вказується у наукових розробках з фінансового права і на вирішальне значення економічної складової, як інструмента реалізації адміністративно-правового регулювання. Застосування фінансово-правових норм у відносинах з соціального захисту, які поширені у різних галузевих відносинах надає діяльності з організації соціального захисту правової узгодженості, конкретності та юридичної змістовності.

Фінансове право у сучасному світі оновлюється, що є наслідком змін в економіці, політиці, тощо і традиційні сфери фінансово-правового регулювання змінюються,

породжують нові реалії (бюджетні трансферти, нові податки, видатки та диференціація методів, від імперативного до узгодженого), що пов'язано з поширенням предмета фінансово-правового регулювання. Ці зміни породжують потребу введення нових категорій, що відповідають дійсності та потребам часу.

Фінансово-правовий захист в чинному законодавстві не визначається, як вказувалось, відсутнє і поняття «соціальний захист», «соціальне зобов'язання», «соціальні послуги» тощо. Проте вивчення відносин з соціального захисту, відносин з реалізації соціальних послуг громадян та окремих категорій громадян свідчить про потребу охарактеризувати окрему групу відносин, що визначають фінансово-правовий захист, як правовідносини, що за предметом правого регулювання, змістом та призначенням притаманні науці фінансового права. «Соціальний захист» хоч і визначається в теорії права за сутністю та реалізацією охоплює соціальні норми і не відображає весь спектр відносин, які мають уповноважуючий, зобов'язальний та забороняючий характер, притаманний фінансово-правовим нормам.

Введення нових дефініцій в науковий обіг пов'язано з науковим описом правовідносин, які за правовою природою відповідають предмету галузі права, а також мають практичну цінність, реалізуються у фінансовому законодавстві і забезпечують правозастосовну функцію у колі відносин, що охоплюють в суспільстві окрему сферу відносин. Предмет фінансово-правового захисту пов'язаний з предметом фінансового права оскільки охоплює відносини щодо розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів, що виражені у категоричній формі. Слід згадати висновки класика фінансового права Л.К. Вороної «...в природі фінансових відносин не існує, їх формує держава, якій необхідні фінансові відносини, оскільки тільки за цей рахунок утворюються фонди коштів, які дають змогу існувати будь-якій державі, виконувати свої функції, розвивати господарство, фінансувати соціальні потреби суспільства та громадян [22, с. 812]. Враховуючи надані визначення «соціального

захисту» та призначення фінансово-правового регулювання у соціальних відносинах, слід визначити фінансово-правовий захист, як категорію фінансового права.

Фінансово-правовий захист – це правовідносини, які складаються між державою, територіальними громадами, іншими державними органами влади уповноваженими на фінансування соціальних виплат, з одного боку та юридичними і фізичними особами (колективними або індивідуальними), з іншого боку, що виникають, змінюються та припиняються у процесі розподілу та використання публічних фінансових ресурсів з метою реалізації державою соціальної політики, що гарантуються та забезпечуються державним примусом.

При порівнянні «соціального захисту» зі спорідненими науковими описами, наприклад «фінансово-правовий захист» звертання до філософських категорій пізнання вбачається доречним. Філософи використовують для опису подібних явищ такі категорії діалектики, як «абстрактне» та «конкретне». З цих позицій, фінансово-правий захист – конкретне поняття, оскільки публічні грошові фонди, соціальні виплати та платежі, пенсії, виплати, стипендії, матеріальні допомоги тощо – є об'єктом фінансово-правового захисту, а соціальний захист – абстрактне, як поняття, що відокремлене від основного, забезпечувального засобу – публічних фондів грошових коштів.

Висновки та пропозиції. Визначення фінансово-правового захисту, як коло фінансово-правових відносин, що виникають у процесі фінансової діяльності держави, а саме в процесі розподілу та використання публічних фінансових ресурсів на підставі юридичних фактів, обумовлено природою фінансового права, як галузі в системі права України.

Враховуючи використання терміну «соціальний захист» у широкому колі відносин з трудового права, конституційного, адміністративного права, та інших, а також те, що соціальний захист не обмежується окремими соціальними виплатами та державним соціальним страхуванням, доцільно ввести в практику фінансової діяльності з соціального захис-

ту, з метою досягнення мети соціальної політики держави поняття – фінансово-правовий захист.

Зважаючи на практику бюджетної діяльності та наведені визначення слід більш детально зупинитися на сутності фінансово-правового захисту громадян, як напряду публічної фінансової діяльності держави, пов'язаною з публічними видатками, що спрямовуються на фінансування соціальних виплат, програм, пільг, гарантій, компенсацій.

Потребує більш змістовного аналізу права та обов'язки суб'єктів, що вступають в правовідносини з фінансово-правового захисту, об'єкт цих відносин з врахуванням трансформації та діджиталізації фінансових ресурсів держави, принципи, юридичні факти виникнення та реалізації, а також з'ясування особливостей правового захисту різних категорій громадян, що потребує удосконалення організаційно-правового механізму фінансового захисту, зокрема військовослужбовців, як особливо вразливої категорії в умовах воєнного стану.

Список використаної літератури:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України, 53 народних депутатів України і 56 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011. *Конституційний суд України. Офіційний вебсайт*. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/446-pravo-na-socialnyu-zahyst>
2. Воронова Л. К. Фінансове право України: Підручник. К. : Прецедент ; Моя книга, 2006. 448 с.
3. Фінансове право : підручник / за заг.ред. О. М. Бандурки, О. П. Гетманець та ін. Харків : Екограф, 2015. 496 с.
4. Орлюк О.П. Фінансове право : навч. посібник. К. : Юрінком Інтер, 2003. 528 с.
5. Старосельцева О. В. Фінансово-правове регулювання державного соціального страхування в Україні : дис. канд. юрид. наук. Кривий Ріг, 2018. 227 с.
6. Тулянцева В. А. Фінансово-правове регулювання діяльності позабюджетних цільових фондів. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2015. Numărul 3/2(13). ISSN 2345-1130. С. 39–44. URL: file:///C:/Users/1/Desktop/Ф_П%20per%20соц%20зах/39-44%20Finansovo-pravove%20
7. Юрах В. М. Фінансово-правові засади страхування в Україні : автореф. дис. ... к.ю.н. : 12.00.07. Одеса, 2018. 19 с.
8. Міщенко Л. В. Фінансово-правове регулювання страхових відносин. Збірник праць : Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ). Харків, 2022. С. 336–338. URL: file:///C:/Users/1/Desktop/Ф_П%20per%20соц%20зах/Finansovo_pravove%20rehuliuiv
9. Дрозд С. М. Фінансово-правове регулювання медичного забезпечення поліцейських. Дис. 081 – Право, доктор філософії. Київ, 2021. 208 с.
10. Фінансово-правове забезпечення медичного страхування в Україні / Гетманець О. П., Матвийчук А. В., Коробцова Д. В. и др. *Georgian medical news*. Тбилиси - New York, 2018. № 11(284). С. 149–154.
11. Скрипкін С. В. Правове регулювання публічних видатків в галузі охорони здоров'я. в Україні : автореф. дис. ... к.ю.н. : 12.00.07. Запоріжжя. 2019. 23 с.
12. Бондаренко В. А. Пустова Н. О. Функції страхування як об'єкт фінансово-правового регулювання. *Соціально-правові студії*. 2021. Вип. 3(13). С. 163–168. URL: <http://dSPACE.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3987/1/22.pdf>
13. Актуальні питання науки фінансового права : монографія / за ред. М. П. Кучерявенка. Х. : Право, 2010. 464 с.
14. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1970–1980. Т. 3. С. 379.
15. Право соціального забезпечення. *Юридична енциклопедія* : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5 : П-С. 736 с.
16. Соціальні права громадян. *Юридична енциклопедія* : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5 : П-С. 736 с.
17. Погорілко В. Ф., Головченко В. В., Сірий М. І. Права та свободи людини та громадянина в Україні. К. : Ін Юре, 1997. 52 с.
18. Устинов С. А. Співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» в законодавстві України.

- Юридична наука і практика*. 2011. № 2. С. 90–95. URL: njj_2011_2_15.pdf
19. Шапенко Л. О. Щодо співвідношення категорій «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» працівників цивільної авіації. *Юридичний вісник*. № 2(31). 2014. С. 15–19.
20. Клемпарський М. М. Співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» в законодавстві України. *Право і Безпека*. 2003. Т. 2, № 3. С. 90–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2003_2_3_25
21. Бедный каждый второй: насколько истончились кошельки украинцев за 2020 год. *Экономическая правда*. Від 05.01.2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2021/01/5/669749/><https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2021/01/5/6>
22. Воронова Л. К. Доктрина фінансового права та фінансового законодавства у сучасний період. *Вибрані праці* [упоряд. : М. П. Кучерявенко, Д. О. Білінський, О. О. Головашевич, Є. М. Смичок ; відп. за вип. М. П. Кучерявенко]. Харків : Право, 2016. С. 808–840.
23. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії. Закон України № 2017-III від 05.10.2000 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2000. № 48. Ст. 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>

Kret Yu. The essence of financial and legal protection in the science of financial law

The problems of effective financial and legal regulation of public relations are related to the formation, distribution and use of state financial resources, necessary for the development of the economy, state defense, management and maintenance of state authorities, as well as financing the provision of public goods and services. Financial provision of social protection of the population is constantly the object of legislation and is studied in scientific works in various aspects, which indicates both the relevance of the topic and the need for its development.

Funding social protection of the population in full and in the forms determined by the state is a priority task of the financial activity of the state. The performance of social functions by the state is based on the legal principles of distribution and use of budget funds, the volume and directions of financing of which are determined by the annual law of Ukraine on the State Budget. The practice of budgetary activity shows the insufficiency of the amount of funds for financing urgent needs for social protection, which requires improvement of the right mechanism of distribution and use of budget expenditures.

From these positions, it is expedient to update the categorical apparatus of the science of financial law by introducing the concept of «financial and legal protection», as a financial and legal category that characterizes the purpose and task of legal regulation of budget expenditures.

The definition of financial and legal protection as financial and legal relations that arise in the process of financial activity of the state, namely in the process of distribution and use of public financial resources on the basis of legal facts, namely, regulatory and legal acts, characterize the specific legal nature, which is determined the nature of financial law as a field in the legal system of Ukraine. Taking into account the practice of budgetary activity in relation to social protection, let us dwell in detail on the essence of financial and legal protection of citizens, as a direction of public financial activity of the state and a link of the financial system, related to public expenditures directed to the financing of social benefits, privilege and guarantees.

Key words: *social protection, social security, social rights, object of financial and legal regulation, state financing of expenditure.*